

Marina Richter over Marina Richter

mei 2008

Inleiding

Deze verzameling etsen was bedoeld als een deel van mijn doctorale dissertatie “Japanse esthetica in de Europese artistieke creatie – inspiratie en reflectie, aan de Praagse Academie voor Schone Kunsten, Architectuur en Design”, een project voor de jaren 2006-2009.

Het wetenschappelijk project werd niet aanvaard, maar onafhankelijk van staatsinstellingen, toch creatief uitgevoerd. In 2007 beëindigde ik een eenjarig studieprogramma Sinologie en Koreaanse Studies, gefinancierd door de Europese Unie. Het was het project TAO, dat een grote invloed zou hebben op mijn artistieke ontwikkeling. De combinatie van de studie van het Mandarijns Chinees, gebaseerd op zuivere ratio, met artistieke inventiviteit, zuiverde mijn grafisch werk van effectieve maar tijdelijk overbodige allegorieën en breekbaarheid. Het bleek zelfs dat die inspiratie zich transformeerde, niet enkel naar visuele kunst, maar ook naar de geschreven expressie in verzen.

Ik heb er enkele van vertaald in het Chinees in Pinyin transcriptie met de hulp van mijn leraar Jakob Hruby. U vindt ze achteraan deze tekst.

Grafische en druktechnieken

Een vereiste voor de creatie van de hele grafische serie was de zeer precieze druk uitgevoerd in samenwerking met meester-lithograaf Petr Kolář

Een van de originele ideeën van mijn project is de omzetting van sommige principes van xylografisch drukken (houtsnede) naar lithografische technieken (steendruk). De zogenaamde UKIYOE – beelden van een efemere wereld – houtsneden zijn zeer geliefd bij brede lagen van de Japanse bevolking vanaf de periode van de Tokugawa Shogun familie (1600-1868). Zij inspireerden mij tot het vinden van totaal verschillende artistieke vormen gebaseerd op de combinatie van de Europese tekenschool met de Japanse Zen esthetica.

Naast klassieke tekeningen op steen, waagde ik me aan een speciaal type kraslithografie en zogenaamde “brokaatkruk”, die zijn wortels heeft in Japanse houtsneden van de late 18^e eeuw.

Principes

Ik leg grote nadruk op compositorische en esthetische criteria, meer in het bijzonder:

1. HET PRINCIPE VAN DE LEEGTE

Leegte – KŪHAKU – heft zijn oorsprong in de Chinese transfer schilderkunst, waar lege ruimten dienden als plaats voor het colofon (poëzie en commentaar bij het schilderwerk)

2. HET PRINCIPE VAN “MONO NO AWARE”

Esthetische idealen voor leven en kunst gedurende de HEIAN periode (794 – 1185). Het principe concentreert zich op gevoel voor een object en bewustzijn voor de betekenis van vreugde of verdriet.

3. HET CONCEPT “MIYABY”

Het cultiveren van esthetisch raffinement, elegantie en smaak.

4. DE ESTHETIEK VAN “WABI”

Gebaseerd op Zen-boeddhistische ideeën – eenvoud, natuurlijkheid, matigheid. We kunnen het WABI concept, verheven tot een esthetisch principe, beschouwen als een ideaal van gecultiveerde armoede die tekenen van grote weelde belichaamt.

En ik heb **matigheid** gekozen als een antithese van het overvloedige, zelfs bombastische gebruik van kleuren in de UKIYOE houtsneden. Rond 1780 gebruikten Japanse drukkers 15 of zelfs meer

drukblokken, brons en micapoeder zowel als droogstempels en het drukken met goud en zilver. Ook werden giftige, heftige kleurschakeringen gebruikt ingevoerd uit Europa.

Soberheid dwong mij ertoe het aantal kleuren te beperken, en om het effect van de gekleurde “brokaatdruk” te behouden, was het nodig vanaf de basisschets met vooruitzicht te denken over de intensiteit van het latere etsen en het afstellen van de kleurregisters.

Ik keer ook terug naar de problemen van de monumentale Italiaanse schilderkunst van het “Quattrocento”, toen bij het schilderen op natte pleister, het kleurenpalet kleiner gehouden werd omwille van de tijdsbeperking door het droogproces.

Door de magie van gecombineerde tradities van twee absoluut verschillende culturen en wereldbeschouwingen ontstaat een ongekend resultaat. Men hoeft niet slaafs te imiteren wanneer men een traditie en stijl tracht te behouden. Men kan het zien als een uiting van speelsheid, niet bezwaard door enige dogma’s van beide culturen. Het is een bewust: “Ik behoor tot geen enkele school, maar kijk toch welke goede leermeesters ik gehad heb”.

Verlegging van grenzen in de lithografie

Het idee om het potentieel en de grenzen van de lithografie uit te proberen groeide uit vier factoren:

1. De fysieke onmogelijkheid en het tijdsgebrek om voortdurend te werken met de houtsnede techniek waartoe mijn vriend en collega Zdeněk Mézl mij zo grootmoedig had geïntroduceerd. Als erkentelijkheid voor zijn investering in mij, ben ik begonnen met zwart-wit kraslithografie. Maar om mezelf te bewijzen, ben ik ook begonnen experimenteren met kleur. Ik hoop dat Zdeněk Mézl tevreden zal zijn.

2. Een inspanning om aan de meesters van de gravuredruk, de broeders Dřimal, te tonen dat de lithografische kleur zwart echt zwart kan zijn, zelfs met een fluwelen onderton. Mijn bijna tweejarige afwezigheid uit hun atelier kon enkel goedge maakt worden door hen nu te betrekken bij hoge-kwaliteitsdrukken in een evenwaardige techniek.

3. Om aan de Japanse verzamelaars te tonen dat de oppervlakedruk die zij versmaden en onveranderlijk “prints” en “offsets” noemen, alle kwaliteiten kan hebben van de meest verfijnde grafische technieken. Het prikkelde mij toen ik een conservatieve Japanse verzamelaar ertoe kon brengen om oude gravuredruk uit te wisselen voor nieuwe lithografie.

4. De doodgewone ambitie om mezelf verder te ontwikkelen, iets nieuws toe te voegen aan stagnerende manieren.

In plaats van meer woorden te schrijven, wil ik u danken voor uw belangstelling en de kunstliefhebbers uitnodigen op de tentoonstelling van mijn recent grafisch werk.

Marina Richter, Zbraslav (Praag), mei 2008

(met dank aan Reine Wellens voor de vertaling van het Engels naar het Nederlands)

Gedichten bij het grafisch werk

1

Ze luisterden naar mij, maar hoorden of verstonden niet,
Ze waren vol spijt en naijver.
Ze vertrokken, en na de reis belasterden ze mij – mijn gasten.

2

Vergeefse raakpunten,
van ogen naar ogen, in stilte...
wanhopige minnaars.

3

Hoeveel vrienden kwamen er?
Geen enkele...
... vandaag ben ik 40 jaar oud.

4

Ik ben begraven onder sneeuw
laat in april
liggend onder een bloesemende kerselaar

5

Ik maak een tekening en dans.
Ik heb een huis en een rustige tuin.
Mijn naam is Marina

6

Een feest van rhododendrons!
...al ten einde.
Ik haal de purperen sluier van de struiken.

7

Wie is dat?
Een kleine vogel die te drinken zoekt.
Ik verwelkom je in je huis.

8

Gepassioneerd en in stilte
bedrijven vissen de liefde in het meer
Een gebroken rietstengel.

9

Chinese karakters in mijn hoofd
-als vlinders.
Ik moet ze niet doen schrikken!

10

Ik heb al wat ik verlangde
Allen dit ene mis ik --
éénworden met de bries in de oude tuin.